

Přepis debaty k audio dokumentu Martina Clause s názvem Americká hra

Jaké jsou osudy mladých hráčů baseballu v České republice, pro které jediná cesta za profesionální kariérou vede přes USA? Mladí baseballisté za oceán odcházejí na místní univerzity nebo do nižších profesionálních lig, ve kterých se ročně prostřídají stovky dravých talentů. Cílem je dostat se v Americe do nejprestižnější ligy světa, ve které ještě žádný Čech nenastoupil. V obrovské konkurenci americké továrny na úspěšné sportovce bývá působení českých hráčů beznadějně. Dokument přináší tři různé příběhy amerického snu českých baseballistů. (Martin Claus, ČRo)

Jan Hanák: Respondent může odhalit svou identitu.

Viktor (postava z dokumentu): Tak já jsem, jak jste určitě pochopili, ten druhý člověk, který v dokumentu vystupuje.

Jan Hanák: Našel jste práci?

Viktor (postava z dokumentu): Na pracáku jsem práci nenašel. Jsem tam vedený v evidenci. (smích)

Martin (autor): Jestli můžu s otázkou začít já (smích). Já jsem dneska zjistil, že Viktor tu svoji část nikdy neslyšel, což mě trochu překvapilo, protože jsem si říkal, že když souhlasí s tím, že přijde, tak je určitě v pohodě se zněním dokumentu. My jsme kamarádi od dětství. Takže mě zajímá, jak to vnímal.

Viktor (postava z dokumentu): Já jsem původně slyšel jen tu Danovu a Ondrovu část a tu svojí jsem si nepouštěl. Pro mě je to silné téma. Ale jo, jsem rád, že jsem v tom nevyzněl úplně hrozně. (smích)

Student: Teď se obrátím na vás, Martine, s dramaturgickou otázkou. Já jsem slyšel před rokem tenhle dokument a hrála tam Dvořákova Novosvětská, která v téhle finální verzi není. Zajímá mě, jak to fungovalo v rozhlase, proč to nechtěli a proč má finální verze tuto podobu.

Ano, je to tak. V dokumentu, který jsem nakonec i obhájil jako produkt bakalářské práce, ta Novosvětská je. Nicméně už u té první verze, kterou jsem posílal do rozhlasu, mi Dan Kupšovský sdělil, že s tou hudbou má problém, protože se nehodí na Rádio Wave, které je, abych citoval, pro mladě smýšlející publikum. Mně osobně tam bude chybět asi napořád. Nicméně si myslím, že tahle druhá verze je obecně lepší a lépe dramaturgicky zvládnutá. To je očekávatelné, protože já jsem za celý život vytvořil dva dokumenty a tenhle byl úplně první a jediný formou audio, takže si nemyslím, že bych byl dramaturgicky nějak na výši, ani dost na to, abych vás měl o čem poučovat. Spíš jsem to bral tak, že zmíním svoje zkušenosti. Každopádně takhle

Přepis debaty k audio dokumentu Martina Clause s názvem Americká hra

to bylo. Já jsem si to snažil trošku obhájit i po konzultaci s kolegou Hanákem, ale nešlo to. Nedávno, třeba měsíc zpátky, jsem si pouštěl tu verzi s Novosvětskou a mělo to v sobě takovou poetiku a zároveň hezký kontrast toho, že se to nehodí do sportu, ale hrozně se to hodilo do toho dokumentu. Ti respondenti jsou strašně otevření, což si myslím, že je vlastně největší přednost dokumentu. Třeba u respondenta Ondry se mi strašně líbí, jak blízko je mikrofon jeho puse. Jako posluchač si připadám, jako kdybych mu slyšel až do žaludku. K tomu se mi ta hudba hodila. Naopak v této verzi se zase hezky ukáže třeba to americké prostředí. Nicméně vůbec nechci kritizovat dramaturgii lidí, kteří se tomu věnují jako profesionálové.

Jan Hanák: Právě jste to udělal. (smích)

Martin (autor): Já jsem slyšel, že cokoli, co se řekne před ale, vlastně ani neplatí. (smích)

Martina Pouchlá: Jelikož jsem také součástí Českého rozhlasu a znám to prostředí a vůbec to přemýšlení, tak jsem jenom chtěla vysvětlit, že to možná ani nebyla dramaturgická otázka, jako že by to dramaturg nechtěl, protože to tam dramaturgicky nesedí, ale prostě pokud máme cílové médium, které má nějaké potřeby, tak se tomu musíme podřídit. Teď je skvělé, že si můžete hodit na Spotify, co chcete. Takže si můžete natočit dokument úplně podle sebe a vykašlat se na jakékoli konvence. Ale v momentě, kdy to chcete umístit do cílového média, tak je nutný dialog a hledání kompromisu.

Jan Hanák: Já se k tomu přidám. Vy, kdo už pracujete na své bakalářské práci, tak to víte. Z tohoto důvodu se chce třeba u bakalářské práce, abyste od začátku komunikovali s producentem, respektive dramaturgem vašeho cílového média. Je to vždycky tlak a protitlak. My tvůrci si můžeme vytvořit co chceme a může to skončit v šuplíku, a naopak producenti bez nás, tvůrců, také nevytvoří vůbec nic.

Martin (autor): Já jsem argumentoval tím, že ten třetí respondent Dan mi napsal, že „*ten Smetana*“ v tom byl naprosto boží. Zkoušel jsem tedy argumentovat tím, že je to mladě smýšlející posluchač. (smích)

Student: Já jsem shodou okolností tu první verzi slyšel minulý týden, aniž bych tušil, že to zazní tady. Ale jsem rád, že můžu porovnat skutečně ve velmi krátkém sledu obě verze. Mně právě připadá, že ta Novosvětská z toho dělá ten dokument, že to je jako by to něco navíc, co tomu dává úplně jiný rozměr. Nemyslím přímo změkčení sportu. Nevím, kdo z vás byl v Americe, ale až tam člověk pochopí, co to Novosvětská znamená. Je jedno, jakého jste věku, ale až tam teprve poznáte ten pocit stesku po domově a nemožnosti. Navíc je ta hudba krásná pro prolínání celým dokumentem. Proč jsi tam tu Novosvětskou chtěl ty osobně?

Přepis debaty k audio dokumentu Martina Clause s názvem Americká hra

Martin (autor): Mě to napadlo hnedka na začátku. Můj děda byl obrovský fanoušek Antonína Dvořáka a Novosvětskou jsme mu hráli na pohřbu. Pamatuju si, že když jsem mu pouštěl tu první verzi, tak i když na tom nebyl zdravotně dobře, tak hnedka s nadšením vzal klarinet a začal do toho hrát. Měl z toho strašnou radost, že to v tom je. Já jsem znal i ten Dvořákův příběh. Není to jenom prvoplánově Novosvětská na počest nového světa Ameriky. Ta druhá rovina panuje s Dvořákovým novým životem a jeho cestou do Ameriky, steskem po domově, návratem, a taky problémy, které měl v newyorské opeře. Zkrátka se mi to líbilo z více rovin a od začátku jsem s tím pracoval. Mám pocit, že jsem tu hudbu měl dramaturgicky vymyšlenou dřív než samotné respondenty. Na druhou stranu musím říct, že v téhle verzi se mi velmi líbí, jak se jako kdyby uzavře kruh. Dokument začíná a končí mým vyprávěním, ta první verze končí trochu jinak.

Jan Hanák: Já bych tu první verzi tak úplně nezavrhoval. Ono to mělo svou gradaci.

Martin (autor): To jste mi ale napsal do oponentury.

Jan Hanák: Jo? Vážně? (smích) Já jsem to konzultoval i oponoval zároveň. Dal bych prostor dalším dotazům. Máte někdo něco? Povídejte.

Student: Když už jsme u té hudby, tak ty varhanní úryvky jsou živé nahrávky?

Martin (autor): Ne, to jsem nepožíval já. To jsem vzal z nějaké hudební banky. Hledal jsem pomocí klíčových slov „piano sport sounds“ nebo „American sport sounds“. Já jsem to použil s tím, že k tomu stadionu to zkrátka patří. Nejvíc to teda asi patří k hokeji, kde to je tradiční, ale v baseballu se to hraje také. Pro Američany má stadion a sport jako takový trošku jinou kulturu v tom, že tam lidé nechodí jenom na sportovní utkání, ale je to spíš společenská událost. Pokud se tedy nejedná o vypjaté zápasy jako play off. Zápasy jsou doplněné o různé zvukové smyčky, aby to byla kompletní zábava. Nicméně tu hudbu jsem nenahrával, ale stahoval.

Student: Ty jsi říkal, že jste dlouholetí kamarádi. Jak dlouho se znáte?

Viktor (postava dokumentu): Známe se od nějakých deseti, jedenácti let. Já jsem začínal v klubu Draci Brno, Martin hrál za Hrochy, a tak jsme se potkali. Díky baseballu. Hráli jsme spolu pár turnajů za Baseballovou akademií a tam jsme si prostě sedli a od té doby jsme se bavili.

Přepis debaty k audio dokumentu Martina Clause s názvem Americká hra

Martin (autor): Já si myslím, že třeba od dvanácti, třinácti let nebyl turnaj, kdybychom spolu nebyli na pokoji. Ze všech respondentů mám určitě nejbližší vztah právě s Viktorem. Pamatuju si, že jsme i řešili, jestli to nebude problém pro autenticitu dokumentu. To může posoudit Viktor, jak to cítil nebo jak to bral, že? Já si myslím, že v tomto smyslu hodně pomohlo auto. Rozhovor byl vedený ve chvíli, kdy Viktor řídil. Nemohl se tedy moc soustředit na mě a musel věnovat pozornost řízení a schůzi na úřadě. Díky tomu odpadla přílišná blízkost. S Ondrou a Danem se samozřejmě taky znám, ale není to až takový osobní vztah.

Martina Pouchlá: Tohle mě hodně zaujalo, že jste to nahrával během toho, co váš respondent řídil. To mi přijde velmi odvážné, protože já bych se bála, jestli tím, že musí řešit nějaké nečekané dopravní situace, tak mi třeba neřekne věci tak, jak by vyzněly, kdyby byl v klidu. Na jednu stranu to může být opravdu rafinovaná finta, protože řekne víc věcí, jelikož nepřemýšlí nad tím, jak je zaobalit. Na druhou stranu mu to může odsávat mentální kapacitu na to, aby se vyjádřil lépe. Zajímá mě, proč jste k tomuhle přistoupil. Jestli to byl spontánní nápad nebo plán.

Martin (autor): To byl velice spontánní nápad. Viktor byl úplně první, s kým jsem začal nahrávat. Já jsem si na začátku února říkal: „*Ty jo, čtyři měsíce do odevzdání bakalářky, už bych měl začít. Aspoň se od něčeho odpíchnout.*“ (smích) A spontánně mě napadlo, že by to mohlo být fakt vtipné, kdybychom celou dobu rozhovoru jeli autem. Ten rozhovor nakonec dopadlo úplně jinak, než jsem myslel. Nakonec to je takové osobní a otevřené, až dojemné, někdy smutné. Člověk cítí soucit. Já jsem spíš myslel, že to bude strašně vtipné, když najednou řekneme, že jsme přijeli na pracovní úřad. Tím, že jsem neměl žádnou zkušenost, tak jsem bral první nápad jako ten nejlepší. Ale vlastně nevím, jak moc to Viktora rozrušovalo.

Viktor (postava dokumentu): Já jsem se soustředil hodně na řízení. Mám pocit, že jsem měl takové delší pauzy mezi slovy. Musel jsem se někdy nad odpovědí trošku víc zamyslet. Ale bylo to zajímavé. Pokud si to pamatuji správně, tak jsme všechno natočili na poprvé.

Martin (autor): Ano, protože jsem dostal od Petra Bartákem SD kartu s dvěma gigabajty, a tak rozhovor nemohl trvat déle než 23 minut (smích). Bylo štěstí, že z toho vůbec bylo co vystříhat, protože ostatní rozhovory trvaly třeba hodinu a půl.

Jan Hanák: Poznámka pro záznam: Petr Barták spravuje veškerou katederní techniku. Ještě ohledně toho natáčení v autě chci říct, že to, že někdy použijete intuici, neznamená, že to je úplně bláznivé. Intuitivně to bylo správně uchopené. Ta prostředí natáčení jsou myslím ve výsledku výborně vystavěná. Vy máte toho, který byl neúspěšný, doma, a tak jste ho točil na detail. Druhého, u kterého chvíli uvažujeme, jestli to teda

Přepis debaty k audio dokumentu Martina Clause s názvem Americká hra

zvládl nebo nezvládl, jedeme tím autem a říkáme si, proč jede autem. Má to skvělou pointu v tom, že jede na pracák, protože to nezvládl. A třetího, který jediný v Americe stále ještě je, máte v on-linu. Kdy vás napadlo, že to takhle vystavíte?

Martin (autor): Já si myslím, že v ten moment, kdy jsem zjistil, že by do toho Viktor šel, což mě osobně trochu překvapilo. Ono tomu asi přispělo to, že jsem všechny respondenty oslovoval s tím, že je to školní práce. Až po tom následně, když už to bylo hotové, tak jsem je oslovoval znovu. Počítal jsem s tím, že Viktor vzhledem k tomu, že mu na mně záleží, tak s tím bude souhlasit. Nevěděl jsem, že to ani neslyšel. V ten moment, kdy jsme to nahráli, tak jsem si říkal, že by bylo ideální ukázat ty různé roviny. Věděl jsem, že určitě budu chtít ukázat Dana, protože je to člověk, který dost dobře mluví. Taky říkal, že je ochoten mi poskytnout rozhovor jako laskavost. A zároveň je teďka takovým zářným příkladem kluka, který je nejenom úspěšný v Americe, těch je víc, ale je navíc úplně stejně starý jako Viktor a Ondra. Přišlo mi hezké, že ukážu kluky, kteří vyrůstali v úplně stejném období, a měli tak stejné podmínky a stejnou startovní pozici.

Jan Hanák: Je zajímavé slyšet, že výchozí pozice při tvorbě dokumentu bylo to, že jste znal Viktora jako svého dávného přítele, točil jste s ním, a nakonec byl on prostředek, od kterého jste se dostal k dalším.

Student: Já mám takovou pragmatickou otázku ohledně bakalářky. Já vím, že to je dokument, ale přišlo mi, že tam byly dva zásadní hříchy, za které by mě nejmenovaný vyučující zpravodajství nejspíš zabil. Zaprvé jsi tam prezentoval sám sebe. A zadruhé jsi přiznal, že respondenti jsou tvoji kamarádi. Jak na tohle nahlížela komise u státnic?

Martin (autor): Jde o to, že tohle není zpravodajství. Dokument je braný v podstatě jako umělecký žánr. S tím jsem měl ostatně docela problém. Například mé narace mi přijdou strašné, připadám si, jak kdyby měl lobotomii, jak mluvím pomalu. Většinou jsem zvyklý mluvit rychleji. Každou větu jsme proto nahrávali třeba osmnáctkrát. Bylo to strašné, vůbec jsem se nemohl dostat do toho předčítání. Nicméně s tím, že jsem prezentoval sebe, problém nebyl. A ohledně toho, že kluci jsou zároveň mí kamarádi, tak mě to také zajímalo, protože jsem v tomto ohledu narazil v publicistice, ale opět – tím, že je to dokument, tak s tím opět problém nebyl. Té práci navíc nechybí kritičnost.

Jan Hanák: Tyhle věci skutečně v dokumentární tvorbě nejsou problém. Je to celkem běžné, že oslovujete i lidi, které znáte, právě proto můžete jít víc do hloubky. Má to ale samozřejmě i svá úskalí. Zrovna dnes jsme se o tom bavili v kurzu audio dokumentu, že když se dokumentarista sám stane postavou dokumentu, tak je potřeba, aby k sobě přistupoval právě jako k postavě. Když se tohle stane u mě, tak o sobě mluvím ve

Přepis debaty k audio dokumentu Martina Clause s názvem Americká hra

třetí osobě. Jsem to sice já, ale v tu chvíli jsem postavou. Nicméně rozhodně není problém to, že tam jste vy nebo někdo, koho znáte. Naopak je to mnohdy přínosné.

Martina Pouchlá: Já bych ještě navázala konkrétně na DokuVlnu, což je cyklus dokumentů pro mladou generaci. Tam je velmi časté, že mladí autoři zpracovávají svoje témata. Například mladá dívka a její pokus o fungování v polyamorním vztahu. Podobné dokumenty tam opravdu mají své místo. Vy sami víte, že mladá generace sleduje životy lidí na sociálních sítích, tak i ty dokumenty se k mladým lidem dostávají lépe ve chvíli, kdy se mohou ztotožnit s osobním příběhem. Z pohledu dramaturgů DokuVlny mají takto laděné dokumenty u posluchačské základny daleko větší úspěch než třeba faktografické dokumenty. Dokument má velkou škálu toho, jak může být umělecký, subjektivní, objektivní, jakkoliv jsou tyto kategorie problematické. Pokud je to transparentní a otevřené a má to smysl pro vyprávění, tak je to naprosto v pohodě.

Martin (autor): Přesně tohle mi řekl i Daniel Kupšovský. Ještě k tomu, že to jsou moji kamarádi. Já si myslím, že na tom ten dokument právě stojí. Nejsem dost dobrý dokumentarista na to, aby takhle otevřel neznámého člověka. Mělo to díky tomu osobnější vibe. Několikrát jsme v tomto kurzu řešili, že největší umění je se umět zeptat jako blbec, aby respondent řekl celou větu a nemusela tam být narace.

Jan Hanák: Já bych to nenazval tím superlativem největší, ale je to jedna z dobrých schopností, umět se zeptat tak, abyste nemuseli sami sebe použít. Pokud ovšem nejste postavou. V okamžiku, kdy se stanete postavou příběhu, což třeba dopředu neplánujete, tak se tam musíte zakomponovat. Není to o vás, že vy jako dokumentarista chcete být všude slyšet, je to spíš o tom, že sebe použijete ve službě příběhu. Většinou to nebývá záměr. Ve většině případů se snažíme tam nebýt a necháváme příběh, aby se vyprávěl sám. Ale profesionálové vědí, že ten děj se odehrává proto, že tam jsme. Už to, že to natáčíte posouvá a ovlivňuje děj. Takže objektivita zpravodajství je úplně jiná než objektivita dokumentu. Já rád cituji Andreu Hanáčkovou, výbornou dokumentaristku a českou nejvýraznější teoretičku rozhlasové tvorby a dokumentu, která říká, že dokumentární tvorba je neobjektivnější žánr. Přičemž ta objektivita nespočívá ve zpravodajské vyváženosti, ale v tom, že dokumentarista slouží příběhu a respondentovi. I když ten člověk říká věci, se kterými ostře nesouhlasím, tak to nekomentuji. Já zkrátka předkládám příběh tak, jak on ho hraje ve svém životě. Tak a teď znovu otázky na Martina a Viktora.

Student: Já mám otázku na Viktora. Jak už tu zaznělo, u rozhovoru jste musel řídit, a tak jste neměl prostor na to přemýšlet nad tím, jestli se neotevíráte až moc. Není právě jednodušší se otevřít, když víte, že tvůrci na vás záleží a nevykreslí vás špatně?

Přepis debaty k audio dokumentu Martina Clause s názvem Americká hra

Viktor (postava): Ne, já jsem o tohle vůbec strach neměl. Ale je pravda, že tím, jak jsem řídil, tak jsem nad tím nepřemýšlel. Vlastně to pro mě bylo odlehčující. Trochu jsem se ale zasekával.

Martin (autor): Já ale myslím, že to zasekávání hodně pomohlo příběhu. Teď zpětně mám pocit, že tyhle váhavé momenty, bych nyní měl tendenci vystříhnout, ale tehdy jsem v tom určitě viděl dramaturgickou hodnotu. Je zajímavé slyšet, jak těžko se člověku mluví o takových věcech, a tyto pauzy tomu právě přispívají. Části, kde mluvíš pomaleji jsou pro mě nejzajímavější. Jestli na tuhle otázku můžu navázat, tak překvapilo tě něco při poslechu?

Viktor (postava): Ani ne, já jsem věděl, že jsem odpovídal hodně upřímně. Zčásti to bylo tím, že se velmi dobře známe. Nevím, jestli by ze mě někdo jiný dostal takhle upřímné pocity.

Martin (autor): A jsi v pohodě s tím, jak to dopadlo?

Viktor (postava): Určitě jo, i když můj osobní výsledek, co se týče příběhu, mohl být samozřejmě jiný.

Martin (autor): Teď zpětně trochu lituji toho, že jsem s Viktorem nešel na ten úřad práce přímo za přepážku a nenatáčel. V té době jsem na to neměl odvalu. Například to mohlo začínat tak, že paní na přepážce vyvolá jméno jeho jméno. Ale to jsou spíš jenom takové zpětné úvahy.

Jan Hanák: Rozumím. Nicméně, vy víte, že já bych to ukončil dřív. Mně jako pointa stačí: jedu na pracák, zastavím auto a jdu. Ten další záběr mi přijde zbytečný. Nic nového nepřináší.

Martin (autor): Mně se na tom líbilo, jak to Viktor bere s nadhledem. Navíc naprosto miluji zvuk té mince, která zapadá do automatu. V tu chvíli se úplně vidím na tom úřadě. Těžko by se mi to opouštělo.

Jan Hanák: Přesně od toho je dramaturg, který řekne: „*Tohle nefunguje, to vyhod'.*“

Martin (autor): Ano, to se mi stalo v té první verzi pro bakalářku. Ve chvíli, kdy Dan mluví o tom, že by ho vyhodili ze školy, tak jsem se ho zeptal, co by dělal. On v návaznosti na to, že jsme kamarádi, odpověděl: „*Hele, asi bych tě poprosil, abys mě odvezl na pracák.*“ (smích) Mně to přišlo vtipné, tak jsem to tam nechal, ale dramaturg mi řekl, že on sám to nepochopil a že by to dal pryč.

Přepis debaty k audio dokumentu Martina Clause s názvem Americká hra

Student: Vždyť to bylo naprosto jasné. Mně se to tam líbilo.

Martin (autor): Víc lidí mi řeklo, že pro ně není z poslechu pochopitelné, že jsme kamarádi, a tudíž bych ho já měl vézt na pracák.

Martina Pouchlá: Vy jste zmiňoval, že je to váš první audio dokument. Jste reprezentací velmi úspěšného studenta, který dostal svůj první dokument hned do vysílání. Hodláte v audio tvorbě pokračovat?

Martin (autor): Rád bych zmínil, že mé úspěchy na akademické půdě začínají a končí právě tímto dokumentem. Například státnice jsem opakoval. (smích) Nicméně audio dokumenty mě strašně chytly. Než jsem se pustil do bakalářky, tak jsem o nich skoro nic nevěděl. Věděl jsem, že neumím točit video a mám rád podcasty a zvuk. To byla hlavní motivace. Pohltilo mě to i díky kurzu Audiocafé, protože je nesmírně zajímavé ty dokumenty poslouchat a zároveň slyšet jejich autory, jak o nich přemýšlejí. V současnosti poslouchám víc audio dokumenty než podcasty. Určitě bych se tomu rád dál věnoval i jako tvůrce. Nechci na to tlačit, počkám až přijde téma, které je vhodné zpracovat formou audio dokumentu. Můj druhý dokument byl video. Netočil jsem ho já, pouze jsem se podílel na dramaturgii a scénáři. Tématem byl úspěch českých baseballistů a postup na největší baseballový turnaj světa.

Jan Hanák: V tuhle chvíli zde tedy máme někoho, kdo začínal nedávno v Audiocafé a teď už tady sedí jako autor.

Martin (autor): Byl mezi tím rok no. (smích) Rád bych zopakoval, že mě hodně překvapilo, že jsem se dostal do nominace a nepřišlo mi adekvátní tady o tom mluvit. Rozhodně se nepovažuji za velkého tvůrce.

Jan Hanák: O to nejde. Nám jde hlavně o inspiraci. Jak jste říkal, sám jste se tady inspiroval. Já jsem se Martina v rozhovoru na rádiu Proglas v pořadu Gen Z ptal, co dál a vy jste říkal, že teď vytváříte nějakou audiovizuální zajímavost.

Martin (autor): Ano, to byl právě ten video dokument, o němž jsem mluvil. Už vyšel na Youtube. Je potvrzené, že by to měla odvysílat Česká televize v rámci toho, že vysílá přenosy z toho turnaje a berou to jako upoutávku.

Martina Pouchlá: Gratuluji.

Přepis debaty k audio dokumentu Martina Clause s názvem Americká hra

Jan Hanák: To teda.

Martin (autor): Hodně se to ale veze na tom, že se jedná o událost, která se v tomhle sportu nikde opakovat nebude. Příběh napsali sami hráči, takže zpracování se dalo hodně těžko pokazit.

Studentka: Chtěl bys postupem času natočit ohlédnutí za tímto dokumentem? Mně by upřímně zajímalo poslechnout si, kam ty příběhy směřovaly.

Martin (autor): Ani ne, už bych se k tomu asi nevracel.

Jan Hanák: Někdy je lepší vyjít z nabraných zkušeností a vrhnout se do úplně nového tématu.

Martin (autor): Taky je otázka, jestli mě kluci nedonutí. Viktor měl teď velkou operaci, ale v dubnu by měl jet zpátky do Ameriky. Ale uvidíme. Až budu v budoucnu něco tvořit, tak bych chtěl určitě zůstat ve sportu.

Martina Pouchlá: Já bych se ještě zastavila u jednoho detailu, který nás dostane do produkční stránky tvorby, a to, že jste měl 23 minut na rozhovor. Přijde mi obdivuhodné, že jste byl odhodlaný zvládnout stěžejní rozhovor dokumentu za 23 minut. Někteří autoři mají tendenci si toho natočit strašlivě moc pak mají 30 hodin materiálu a musí z toho sestříhat půl hodinu. Jak jste to měl s dalšími respondenty?

Martin (autor): Ono je to vtipné. Já jsem nevěděl, že mám ten časový limit. Moc jsem s tím nahrávacím zařízením neuměl a najednou to prostě napsalo „*card is full*“. (smích) Ale u dalších respondentů jsem neměl limit, takže rozhovory trvaly zhruba hodinu. Nakonec si myslím, že jsem také typ tvůrce, který si toho nahraje spíš víc. Zmiňovaný video dokument má 30 minut a my jsme nahrávali 11 rozhovorů a dohromady to vyšlo třeba na 12 hodin. Zpětně to tedy taky moc nechápu. Asi mi pomohlo to, že jsem to nevěděl. Kdybych věděl, že jsem limitovaný na 23 minut, tak bych byl ve stresu a měl bych tendenci do toho Viktorovi zasahovat a řídit, co říká.

Jan Hanák: Teď si představte, že byly doby, kdy se v televizi točilo na film, který jednou použijete a už se nedá přehrát. Z toho důvodu existovaly prostříhové normy. Když jste točili s dospělým člověkem, tak byla norma 1:2. Mohli jste natočit maximálně dvojnásobek toho, co jste použili. Práce se zvířaty byla 1:3 a práce s dětmi 1:5. (smích) Proto, když se podíváte na rozhovory z 60. nebo 70. let, tak vám přijdou trochu strojené, a to z toho důvodu, že se to prostě nazkoušelo předem. Dnes žijeme v tomhle ohledu ve šťastné době. Technologie umožňuje hluboké dokumenty, kde můžete pátrat a zkoumat a překvapovat, co přijde. To kdysi

Přepis debaty k audio dokumentu Martina Clause s názvem Americká hra

opravdu nešlo, protože to bylo velmi drahé. Je tam ale záludnost v tom, že se pak utopíte v množství materiálu.

Martina Pouchlá: Já nevím, co jste měl za zoom, ale já jsem dřív nahrávala na H4 a u jednoho dokumentu se mi stalo přesně to, co vám, ale ten natočený záznam tam navíc nakonec ani nebyl uložený. Bohužel to byly klíčové scény pro dokument. Nakonec vznikl i bez toho, ale bylo mi hodně líto, že zrovna tak spontánní neopakovatelná scéna byla pryč.

Jan Hanák: Na to pozor. Já jsem také jednou měl zhruba hodinový záznamu, který šel do kytek, protože se vybila baterka a celý ten záznam se smazal. Ale novější stroje už fungují tak, že jakmile se vybíjí baterka, tak poslední věc, kterou ze zbytku energie udělají, je uzavření nahraného tracku. No nic. Je čas. Děkujeme Martinovi a Viktorovi.

Martin (autor): Já děkuji.